

ETNOGRAFSKI ODJEL

TERENSKA ISTRAŽIVANJA

2000. godine obavljeno je terensko istraživanje ruralnih elemenata Mađarske i Njemačke Retfale (običaji, nošnje, gospodarstvo, arhitektura), a 2001. g. istraživanje podataka o hambarima u Tomašancima.

U sklopu rada na terenu nastavljeno je dokumentiranje raznih elemenata materijalne i duhovne kulture, te raznih manifestacija s etnografskom tematikom. Među ostalim izdvajamo dokumentiranje očuvanog domaćinstva Petre Dukmeniđ iz 20. godina 20. st. u Kunišincima (Sl. 1, 2), snimanje hambara u Čepinu iz 1869. g., dokumentiranje licitarskog i medičarskog obrta Blažeković u Osijeku, rušenja majpana na gospodarskom dobru "Heltom - inženjering" u Petrijevcima, Antunova u Tvrđi i dr.

U Sonti u Vojvodini obavljene su 2000. g. usporedbe sličnosti nošnje, osobito oglavlja, s Aljmašem. Dogovorena je suradnja i rekonstrukcija slaganja pojedinih dijelova oglavlja udane žene iz Aljmaša koji se nalaze u fundusu Muzeja Slavonije, budući taj postupak u Aljmašu više nitko ne zna. U izvedbi kazivačica iz Sonte u Muzeju je 2001. g. rekonstrukcija realizirana (Sl. 3).

Etnologinja prati i dokumentira smotre i manifestacije (Etno sajam "Dunav - Drava" u Bilju, Vardarcu, Kopačevu i Lugu, Smotra folklornih pjevačkih skupina Osječko - baranjske županije "Zapjevat ću, nek me čuje Drava", I. smotra pučkog crkvenog pjevanja u Koritni, "Baranjski bećarac" u Topolju 2000. i u Gajiću 2001.,

Sl. 1. Kuća Petre Dukmeniđ iz 20. godina 20. st. u Kunišincima (pročelje kuće i ambar), 2000. g.

"Đakovački vezovi", Slavonsko sijelo u Osijeku, Međunarodna smotra folkloru u Zagrebu, 14. Smotra folkloru Đakovštine u Levanjskoj Varoši i dr.)

PRINOVE

2000. g. pribavljena su 154 predmeta, od toga darom 40, a otkupom 114. Značajna skupina unutar navedenih prinova je 76 predmeta, pokućstvo i razni uporabni predmeti iz Baranje, izdvojeni iz izvoza u Lugu i Zmajevcu u dva navrata (Sl. 4). Te je godine darovana i veća skupina predmeta vezanih uz proces izrade platna iz Bocanjevaca. Uz to, za fototeku Etnografskog odjela snimljeno je 660 terenskih fotografija i 68 slajdova.

2001. g. darovano je 56, a otkupljeno 49, odnosno ukupno 105 predmeta, među kojima izdvajamo ženski kožuh *ćurdiju* iz Duboševice. Fototeka Etnografskog odjela obogaćena je s 971 terenskom fotografijom.

Sl. 2. Petra Dukmeniđ, Kunišinci, 2000. g.

Sl. 3. Rekonstruiran način slaganja dijelova ženskog oglavlja iz Aljmaša, 2001. g.

Sl. 5. Etnografska zbirka Mande Kovačev u Topolju, detalj, 2001. g.

PUBLICIRANJE

- "TRADICIJSKI ŽIVOT I OBIČAJI RETFALE" u monografiji "Retfala, prilozi za proučavanje povijesti grada Osijeka", Osijek, 2000.
- "KAKO ZAŠTITITI ETNOGRAFSKO NASLIJEĐE", Informatica museologica 31 (1-2), MDC, Zagreb, 2000.
- VIJESTI o djelatnosti Etnografskog odjela, Osječki zbornik 24 - 25, Osijek, 2001.
- "RUKOTVORSTVO VLADOJA IVAKIĆA I TOMAŠANCI", Revija Đakovački vezovi 31, Đakovo, 2001.

STRUČNI SKUPOVI, PREDSTAVLJANJA

2000.

- izlaganje o izvozu etnografskih predmeta iz Baranje na sastanku KLUBA HRVATSKOG ETNOLOŠKOG DRUŠTVA u Zagrebu
- izlaganje na stručnom skupu "ĐAKOVAČKI VEZOVI NA PRIJELAZU TISUĆLJEĆA"
- predstavljanje knjige "HRVATSKI BARANJSKI VEZ" Jelke Mihaljev u Osijeku i u Dražu

Sl. 4. Sanduk iz Baranje signiran godinom 1842 izdvojen je iz izvoza i otkupljen za Muzej, 2000. g.

2001.

- izlaganje pod nazivom "Tradicijski život Mađara i Nijemaca u Retfali, dijelu Osijeka" na Znanstveno stručnom skupu Hrvatskog etnološkog društva u Zagrebu s temom "GRAD I SELO: PARALELNI ŽIVOT I MEĐUSOBNI UTJECAJI"
- izlaganje "Problemi i mogućnosti zaštite i očuvanja etno baštine na primjeru iz Baranje" na skupu radne grupe Srednjoeuropske inicijative (CEI) u Muzeju Mimara u Zagrebu na temu "BAŠTINA, TURIZAM I RAZVOJ"
- sudjelovanje na okruglom stolu "TRADICIJSKE OKUĆNICE I SUVREMENOST" s naglaskom na problem očuvanja tradicijskih vrijednosti, u okviru 34. "Šokačkog sijela" u Županji
- izlaganje o običaju adventskih vijenaca prigodom izložbe i koncerta u organizaciji Udruge Podunavskih Švaba u Osijeku

IZLOŽBE

- posudba građe za izložbu "HRVATSKA TRADICIJSKA KULTURA" autorice dr. sc. Zorice Vitez i dr. sc. Aleksandre Muraj u Budimpešti 2000. i u Zagrebu 2001. g.

Sl. 6. Etnografska zbirka Mande Kovačev u Topolju, prikaz rada na tkalačkom stanu, 2001. g.

Sl. 7. Demonstriranje tradicijskog načina ukrašavanja uskrasnih jaja na manifestaciji "Šarana jaja bojama grada" u Osijeku, 2000. g.

- posudba terenskih fotografija snimljenih 1999. g. u Duboševici, Topolju i Baranjskom Petrovom Selu za izložbu "POKLADNO PRERUŠAVANJE I MASKIRANJE BARANJSKIH HRVATA ŠOKACA" autora Josipa Forjana 2000. g. u Zagrebu i 2001. g. u Mohaču.
- podaci i posudba fotografija za izložbu "PUČKA POBOŽNOST" u Etnografskom muzeju u Zagrebu 2001. g.

SURADNJA

2000. i 2001. započeto je dokumentiranje privatne etnografske zbirke Mande Kovačev u Topolju (Sl. 5, 6). Etnologinja je surađivala prigodom otvaranja zbirke za javnost, te prigodom osnivanja Društva prijatelja baranjskih starina "Ižip". Izradila je okvirni prijedlog projekta etno parka na otvorenom na temelju mogućnosti koje zbirka i okolnosti pružaju.

Prigodom manifestacije "Šaranje jaja bojama grada" na Cvjetnu subotu u organizaciji Gradskog poglavarstva u Osijeku 2000. g. (Sl. 7, 8) etnologinja organizira demonstriranje tradicijskog načina ukrašavanja uskrasnih jaja (7 šaračica iz Topolja, Bapske, Gibarca, Kukujevaca i Osijeka), a 2001. g. (Sl. 9, 10) organizira radionicu izradbe šarenih jaja tehnikom voska, te demonstriranje tradicijskih uskrasnih običaja - šaranje jaja, korizmeno pjevanje, tradicijska peciva i kolači (Topolje i Koška).

Etnografski odjel surađuje s Centrom za profesionalnu rehabilitaciju i stradalnike Domovinskog rata. Pripremljen je prijedlog i stručno obrazloženje za izradu više vrsta tradicijskih suvenira, a zatim je nastavljena suradnja na odabranom projektu izrade keramičkih replika muzejskih predmeta, kao sastavnog elementa buduće radionice, uz potporu ulagača u početnoj fazi iz Danske.

Radom u stručnom povjerenstvu Đakovačkih vezova Etnografski se odjel angažira prijedlozima za

organizaciju nekih elemenata ove manifestacije. Odjel u sklopu suradnje pruža usluge stručnjacima, ustanovama i udrugama - primjerice Odsjeku za etnologiju i folkloristiku na temu tkanja. Suraduje sa školama i medijima.

EVIDENCIJE, ČUVANJE I ZAŠTITA GRAĐE

Godine 2000. upisano je u Knjigu ulaska 156 predmeta, 660 fotografija i 68 slajdova, a 2001. godine upisano je u Knjigu ulaska 417 predmeta i 956 terenskih fotografija.

U sklopu revizije nastavljena je izrada popisa građe uz nadopunu podacima koji su nedostajali. Obavljena je revizija Zbirke lončarstva po Knjigama inventara, te revizija Zbirke narodnih nošnji po Inventarnim knjigama i Knjigama ulaska: Podzbirka baranjskih rubina, Podzbirka slavonskih rubina, Podzbirka oplećaka i skuta, Podzbirka muških rubina i gaća, Podzbirka pregača, Podzbirka kapica i krpa, Podzbirka marama i šamija, Podzbirka nakita i ukrasa, Podzbirka vunenog ruha (pregače, suknje, obojci, ponjavke), Podzbirka sitnih vunenih predmeta (šticle, čarape, čarapke, obojci za noge, pojasevi i tkanice), Podzbirka prsluka.

Sl. 8. Šarana jaja voskom (Gibarac), Osijek, 2000. g.

Sl. 9. Žena iz Koške u korizmenom ruhu prikazuje šaranje jaja, Osijek, 2001. g.

Uz redovito zračenje i pregledavanje građe, 2001. godine obavljena je dezinfekcija kompletne drvene građe u čuvaonicama u Bösendorferovoj ulici.

Započeli smo opsežnu restauraciju, u prvom redu za potrebe izložbe narodnih nošnji, te za stalni postav. Restaurirana je rubina *jasprenka* iz Gajića u Posudionici i radionici narodnih nošnji u Zagrebu, zatim osam odjevnih platnenih predmeta iz podravskog šokačkog dijela Baranje u izvedbi suradnice Ane Tomić iz Torjanaca, te tri oslikane škrinje iz Baranje u izvedbi akademskog slikara Slobodana Radića iz Zagreba.

Sl. 10. Posna peciva iz Koške na manifestaciji "Šarana jaja bojama grada", Osijek, 2001. g.

OSTALO

Voditeljica Etnografskog odjela, Vlasta Šabić, stekla je 2000. godine zvanje višeg kustosa.

U kancelariji Etnografskog odjela obnovljen je pod, a kancelarija je opremljena novim mobilijarom, koji su izradili djelatnici Muzeja Miroslav Benaković i Janko Ćelić.

*Vlasta Šabić, dipl. etnolog
voditeljica Etnografskog odjela*